

جامعه شناسی دینی - اسلامشناسی اجتماعی
آیا حکومت و شریعت اسلامی قرآنی و الهی اند؟

قرائت قرآن «غیر دینی»

جلد ۱

محدودیت های قرآنی و
تحریفات قرائت «رسمی و با واسطه»

رضا ایرملو

پروفسور جامعه شناسی - سوئد

حق چاپ و تکثیر محفوظ است.

قرائت قرآن غیر دینی

چاپ اول: بهار ۱۳۸۵ شمسی، ۲۰۰۶ میلادی

ناشر: نشر اینواند- لیتراتور، سوئد

مرکز پخش: اینواند- لیتراتور با شماره فاکس: ۳۸۲۳ ۳۳۱ ۳۱-۰۰۴۶

شماره ثبت در سوئد ۵-۸۷۳۴-۶۳۱-۹۱-۹۷۸-ISBN

به «مسلمانان» بیدار و پروتستان و همه
کوشندگان راه رهانی از تسلط تاریخی شریعت
و شریعت سازان؛ و راه جدانی مطلق "دینی"
از "دنیوی" و «دین» از «سیاست».

این کتاب از نظر موضوع «مطالعه قرآن غیر دینی» در
سه جلد تهیه شده است. همه جلد ها آماده بخش اند، ولی
به خاطر رعایت حوصله خوانندگان، با چند ماه فاصله به
بازار عرضه خواهند شد.
با این وجود، از نظر موضوعات اختصاصی، هر جلد به
تنهایی کتابی مستقل است و موضوعات خاص خود را از
ابتدا تا به پایان، مورد بحث، تجزیه و تحلیل قرار می دهد.

استادان و محققین این زمینه تحقیق، با بزرگواری، مطالعه
پیش نویس های این کتاب را پذیرفتند. محقق و نویسنده
گرامی آقای پرفسور دکتر شجاع الدین شفا، محقق و
نویسنده گرامی آقای دکتر بهرام چوبینه، نویسنده و محقق
گرامی آقای باقر مؤمنی، و محقق و دانشیار گرامی
دانشگاه برلین آقای دکتر فرشید فریدونی، هر کدام در
زمینه کار خود، در مورد این نوشتار نظر دادند، و حتی
دوستان گرامی آقای مؤمنی و آقای دکتر فریدونی،
یادداشت های خود در ذیل صفحات پیش نویس ها را در
اختیار گذاشتند. شاعر، روزنامه نگار و مترجم مبارز آقای
فریدون گیلانی و حقوقدان مبارز آقای هوشنگ
عیسی بیگلو با بزرگواری، متن نهائی را به تمامی مرور
کردند.

دست یاری این انسان های بزرگوار را به گرمی
می فشارد، و دوستی و همکاری شان را گرامی می دارد.
آگاهی دارد که این همکاری را نباید صرفاً به حساب لطف
این بزرگان به نگارنده گذاشت و از تعهد اخلاقی آنان

نسبت به کار روشنگرانه، که خود جان و مال بر آن
نهاده اند، غافل بود.

نزول الهی قرآن و آثار آن

نزول الهی قرآن

در این کتاب، فرض بر آن است که:

- ۱- قرآن از سوی خدا نازل شده و نیز،
- ۲- خدای خالق جهانی به این پیچیدگی، به همان نسبت قادر، عالم و تواناست.

آثار نزول الهی قرآن

فرض الهی بودن قرآن، آثار و نتایجی را به دنبال می آورد^۱ که از آن جمله اند:

- ۱- تک تک آیه های قرآن به سببی خلق شده اند و هیچ آیه ای اضافی، بدون معنی و بی سبب در قرآن وجود ندارد، یا نمی تواند وجود داشته باشد.
- ۲- هر کلمه، جمله و آیه قرآن، به اندازه تمام قرآن دارای صحت و اعتبار است.
- ۳- همخوانی و عدم تضاد کلام و محتوی، قرآن نازل شده از سوی خدا را از هر نوشته غیر خدائی و بشری جدا می کند.
- ۴- قرآن کامل است و تمامی آن چه که گویا قبلاً مقرر بوده، نازل شده اند و هیچ آیه ای کم نیست، یا هیچ توضیح اضافه بر آن چه نگارش یافته لازم نیست.

^۱ برای توضیح بیشتر ر. ک. به بحث «نزول و آثار نزول قرآن از سوی خدا» در جلد دوم این کتاب.

۵- آیات قرآن «مبین» اند، یعنی دارای معنی صریح و آشکارند، به هیچ تعبیر، تفسیر و تأویل اضافی نیاز ندارند و بدون نیاز به هرگونه توضیحی، دارای معنی اند، یا باید باشند.

۶- معنی «ظاهری» قرآن و آیات قرآنی، لزوماً همان معنی «باطنی» است و بالعکس. هیچ رمز و راز پوشیده و چپستانی در آیات قرآن وجود ندارد، یا نمی‌تواند وجود داشته باشد.

همه این موارد و نتیجه‌گیری‌ها دلایل قرآنی دارند. آیات مربوطه قرآن در این امور، در بحثی تحت عنوان «نزول و آثار نزول قرآن از سوی خدا»، در جلد دوم این کتاب قید شده و مورد بحث قرار گرفته‌اند.

فهرست مطالب

۱۳	قرائت «بی واسطه» قرآن «غیر دینی»
۱۵	انگیزه های تحقیق و ضرورت مطالعه دینی
۲۱	کتاب اول- قرائت «با واسطه» قرآن مخدوش است
۲۳	فصل ۱- تحریفات قرائت «رسمی و با واسطه»
۲۳	تطبیق علمی آیات غیر علمی
۲۳	۱- اصلاح معنی و مفهوم قرآن
۲۷	۲- کاشفان «اشارات خدا»
۳۲	۳- چشم بندی "قبض و بسط" تئوریک شریعت
۳۲	- "قبض و بسط"
۳۸	- خروج نطفه مرد طبق "تئوری قبض و بسط"
۴۰	۴- سر و ته کرباس تحریف
۴۳	غیر واقعی بودن قصه های قرآن
۴۹	پیامبران نوظهور
۴۹	۱- مستضعفان علی شریعتی
۵۸	- باطنیت و رد دینی
۵۹	- یک بام و دو هوای جهانشمولی قرآن
۶۵	خداوند فاقد آدرس مخلوقات
۶۵	۱- هفت آسمان بطلمیوس و "فهم سیال اسلامی"
۶۹	۲- سیاراتی که به چشم خدا می آیند
۷۵	جلوه علمی قرآن
۷۵	۱- ترمودینامیک غسل و وضو
۷۵	- متعصبین علمیت قرآن
۷۶	- لباس دوزی بازرگان
۷۷	- قرآن همچون کتاب «فیزیک» و نه «دینی»
۸۰	- منطق علمی نمای بازرگان و بطلان صحت دینی
۸۳	- مشکل ابداع تعریف «دینی» و «غیر دینی»
۸۴	- انتخاب ناگزیر بین علم و دین
۸۶	- گوی و میدان شریعت سازان
۸۸	۲- فتوای می خوری و باقی قضایا
۹۳	فصل ۲- دستکاری و تحریف حمایتی آیه ها
۹۳	امانت داران "کلام الله"
۷۹	۱- صف به صف «خدا» و فرشتگان "بنده"

- ۲- وحی الهی «طوائف بشر» را کم داشت ۱۰۲
 ۳- حکمی برای عالم و عالمیان ۱۰۵
 ۴- رفع و رجوع تعارضات قرآن ۱۰۹
- ۱۱۳ سانسور حمایتی «دین مادر»
 ۱- کی بود، کی بود، من نبودم ۱۱۳
 ۲- اجماع "علما" و سر و ته کرباس سانسور "کلام الله" ۱۱۵
 - سنت تحریف و گذر زمان ۱۱۵
 - "دین حنیف" در قرآن ۱۱۷
 - انکار قید "دین حنیف" ۱۱۹
- فصل ۳- جمع بندی- تحریفات پیامبران دروغین «اسلام رسمی» ۱۲۵**
 - مشت نمونه خروار است ۱۲۵
 - معیارهای "اخلاق دینی" و شیوه های رایج تحریف ۱۲۶
 - نفع طلبی های دنیوی، انگیزه اساسی تحریف تاریخی ۱۲۸
 - محتوی کلام الله- «نظم و نثر» یا «معنی و مفهوم» ۱۳۱
 - پدیده تحریف مضاعف دوره مدرنیسم ۱۳۵
 -- از پیامبری تا خداوندگاری ۱۳۸
 - راه دینی قرائت «با واسطه»، دینی نیست ۱۴۱
- فصل ۴- بازیگران و بازی ۱۴۳**
 ارثیه مذهبی و سازمان دینی ۱۴۳
 انحصار دانش دینی و جعل منابع ۱۴۵
 - کراهت یا منع ورود ۱۴۸
- ۱۵۱ کتاب دوم- قرآن و قرائت «بی واسطه»**
- فصل ۱- قرائت «بی واسطه» قرآن ۱۵۳**
 راه سوم ۱۵۳
 قرآن اساس مطالعه دینی اسلام ۱۵۶
 - تحقیق کارکرد اجتماعی دین و نه باور دینی ۱۵۹
- فصل ۲- دشواری های قرائت «بی واسطه» قرآن ۱۶۳**
 ... ولی افتاد مشکل ها ۱۶۳
 نظم منطقی تعریف شده ۱۶۵
 ۱- نظم و سیر منطقی ۱۶۵
 ۲- کارکرد مغز، منطقی است ۱۶۹
 ۳- عمومیت کارکرد منطقی ۱۷۰
- فصل ۳- نظم بدون نظم «نظم و نثر» قرآن ۱۷۳**

	فقدان نظم منطقی	۱۷۳
	۱- مصحفی بدون اول و آخر	۱۷۳
	۲- خلقت "آدم"	۱۷۴
	- ورود ابلیس به صحنه	۱۷۸
	- "زن آدم"	۱۸۰
	- مصالح ساختمانی "آدم"	۱۸۲
	- پراکندگی آیات خلقت "آدم"	۱۸۴
	۳- فرصت طلبی از «نظم بی نظم»	۱۸۴
۱۸۷	- مرز جدائی محتوی قرائت «با واسطه» و «بی واسطه»	
	مشکل طبقه بندی موضوعات	۱۸۹
	منطق ابتدائی فصل بندی	۱۹۱
	ترتیب بر اساس "مصحف" یا "نزول"	۱۹۵
۱۹۵	۱- ناهمسانی ترتیب های ناظر بر "مصحف" و "نزول"	
	- قرائت به "ترتیب نزولی" رفع مشکل نمی کند	۱۹۶
	فصل بندی بدون فصل	۲۰۳
	پراکندگی موضوعات	
	محتوی ناهمگون آیات	
	۱- منطق محتوی ئی در آیات مختلف	
	۲- مشکل زمانبندی آیات	
	کلمات معلوم و معانی نامعلوم	۱۰۶
	- معانی معلوم و کلمات متفاوت	
	فصل ۴- فقدان نظم محتوی	۱۱۰
	مشکلات محتوی ۱۱۰	
	آیات متضاد ۱۱۱	
	آیات ناسخ و منسوخ ۱۱۲	
	۱- نظرها متفاوتند	
	۲- آیات ارزیابی توان رزمندگان رسول	
	۳- نمونه آیات مربوط به مصرف مشروبات الکلی در جامعه اسلامی رسول	
	۴- مشکل درک و فهم آیات ناسخ و منسوخ	
	مجموعه های پروسه ای ۱۱۷	
	۱- مجموعه پروسه ای آیات مربوط به اهل کتاب	
	۲- مجموعه پروسه ای آیات مربوط به آزادی تا مجازات دگر اندیشان	
	۳- مجموعه پروسه ای آیات مربوط به شراب سکر آور	
	آیات متشابه یا متشابهات ۱۲۰	

- ۱- توضیح لغوی
- ۲- آیات متشابه قرآن
- ۳- گوناگونی آیات متشابه
- متشابه مکانی
- متشابه زمانی
- متشابه موضوعی
- تقدم و تأخر زمانی و موضوعی

تکرار مکررات ۱۲۵

- تکرار نظم و نثر یکسان
- تکرار محتوی یکسان
- تکرار محتوی های ناهمسان
- همچون گفتار فی البداهه

شان نزول ۱۲۸

- ۱- نمونه آیات موردی
- ۲- «شان نزول» محدود به مورد است
- ۳- «شان نزول» و اعتبار گم شده آیات
- ۴- فقدان اعتبار دینی آیات بازسازی شده
- ۵- مشکل درک و فهم
- ۶- مسأله لاینحل کتاب های تفسیر

فصل ۵- ادعای های توخالی «علمای» قرائت «رسمی و با واسطه» ۱۳۴

«عالمان بی علم» و ادعاهای توخالی شریعت سازان ۱۳۴

- ۱- جای «بسم الله...» در قرآن
- ۲- حروف مقطعه
- ۳- آیات اول و آخر
- ۴- نام های کتاب دینی
- ۵- تقدم زمانی و مکانی

این قافله تا به حشر لنگ است ۱۳۹

- در پشت پرده ابهام
- ۱- سوگند به افجر
- ۲- سوگند به الصافات
- ۳- سوگند به طارق
- ۴- سوگند به طور
- ۵- سوگند به شفق
- ۶- سوگند به عصر

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۴۸

فصل ۶- سفر تحقیقی بی واسطه قرآن ۱۵۱
در دوراهی انتخاب ۱۵۲
پذیرش قرآن موجود ۱۵۲
مبنائی برای قرائت «بی واسطه» قرآن ۱۵۳
- تأیید دینی قرائت بی واسطه

فصل ۸- سابقه نوشتاری نویسنده

فصل ۹- منابع فارسی و لاتین

قرائت «بی واسطه» قرآن «غیر دینی» به چه معنی است؟

این کتاب حاصل قرائت «بی واسطه» قرآن «غیر دینی» است. «قرائت» به معنی مطالعه و در این مورد خاص، به معنی مطالعه بدون پیشداوری است. «قرآن غیر دینی» بدین معنی است که قرآن از دو دسته موضوعات در هم بافته تشکیل شده، یکی «دینی» و دیگری «غیر دینی» یا «دنیوی». این کتاب بر آن است که اساس کند و کاو خود را بر موضوعات «غیر دینی و دنیوی» قرآن متمرکز کند. از آن جا که اطلاعات حاصل از قرائت قرآن «رسمی و با واسطه»، در مورد محتوی قرآن، دست خورده، مخدوش، تحریف شده، جانبدار و از آن رو، غیر قابل استفاده است^۲، برای انجام این مطالعه، قرائت «مستقیم و بی واسطه» را تنها راه رسیدن به منظور تشخیص داده است. در این راستا، در جریان بحث در مورد معنی و مفهوم قرآن، از مراجعه به اطلاعات دینی «رسمی و با واسطه» و استناد به این یا آن «شریعت ساز»^۳ خودداری کرده و قرآن را بدون هر پیرایه بشری (مثل حدیث، روایت، تفسیر، فتوا و مانند این ها) مورد بررسی قرار داده است.

با این وجود، برای جلوگیری از هرگونه سوء تعبیر، ترجمه آیات را از قرآن های ترجمه و چاپ شده در ایران اسلامی نقل کرده است.

از آن جا که موضوع تحقیق این کتاب، نه دین و «قرآن دینی»، بل «کارکرد دنیوی دین» در «جامعه امروزی» است، در این جا از تجزیه و تحلیل چگونگی های محتوی «دینی» قرآن، تا زمانی که فقط «دینی»^۴ اند، خودداری می شود. این خودداری اما، به معنی سانسور

^۲ ر. ک. به بحث های مربوط در جلد های اول و سوم این کتاب.

^۳ در این کتاب، ترم شریعت سازان به معنی سازندگان شریعت اسلامی به کار می رود و همه کسان؛ از مفسر، متکلم و محدث گرفته تا فقیه، قاضی، "عالم" و رهبر دینی و اسلامی، را که در کار ساختن و پرداختن شریعت دخالت داشته و دارند، در بر می گیرد.

^۴ ر. ک. به بحث مربوط در جلد دوم این کتاب.

«اندیشه دینی» نیست و مانع توضیح موضوعات ذریبیط دینی و طرح سؤال در امور دینی نمی شود. با این وجود، موضوعات و سؤالات دینی طرح شده، برای «اثبات یا رد دینی» به کار نمی آیند و مورد تجزیه و تحلیل قرار نمی گیرند.

بر این مبنا، این کتاب برای آن نوشته نشده که علاقه و ایمان دینی را در کسی ایجاد یا از کسی سلب کند، اما این کتاب بر آن است که ضمن تمرکز در حول موضوع اساسی «کارکرد دنیوی دین اسلام»، به خوانندگانش برای نگرش هر چه «خردگرایانه تر، علمی تر و منطقی تر» به موضوعات و مسایل دینی یاری رساند و به عنوان منبعی علیه خرافات و ابداعات «دینی شده»، و نه لزوماً علیه نفس دین یا ایمان فردی، به کار رود.

این تحقیق، جامعه شناختی⁵ است و نه دین شناختی⁶، یعنی در بر گیرنده جنبه هائی از قرآن است که به وسیله «شریعت سازان» و بنیادگرایان از حوزه دینی و ایمانی به حوزه دنیوی و اجتماعی کشانده شده اند و بر اساس آن ها، شرع اسلامی ساخته، «حکومت دینی و اسلامی» برپا کرده و حکم دینی و اسلامی صادر می کنند. از این راه، شیوه زندگی و شکل مناسبات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مردم را رقم می زنند و برای افکار بنیادگرایانه خود، مشروعیت⁷ و الزام دینی به وجود می آورند.

این تحقیق به این اعتبار، پژوهشی در باب درستی، یا نادرستی ادعاهای الهی بودن «حکومت و شریعت» موسوم به «دینی و اسلامی» بر اساس متدهای جامعه شناختی است.

⁵ Sociological

⁶ Theological

⁷ در اینجا و این کتاب، کلمه «مشروعیت» معادل legitimacy انگلیسی یا legitimitet سوئدی به معنی مقبولیت، تصدیق، صحت، حقانیت، پذیرش و تأیید به کار رفته است.

چرا تحقیق و مطالعه دینی ضرورت دارد

برای ما مردمی که عمری با دین و آثار و نموده‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن درگیر بوده ایم- بدان پیوسته یا از آن دوری جسته ایم- چه دانشی مهم تر از آن وجود دارد که برای این درگیری، یا پیوستن و گسستن خود، دلیلی بیاوریم و منطقی بیابیم؟

سؤالات فراوانند:

- آیا دین آن است که خدای مهربانی را بجوئی، دعا کنی، تسلی یابی، حضور و آرامش احساس کنی، امید پیروزی، عشق بورزی و آن را در خانه کوچک دلت اعتلا دهی؟ آیا دین در آن راستاست که زندگی را دوست بداری، دنیا را با عقل و منطق خود کشف کنی، ارزش ها را با دانش و خرد بشری ات ارزیابی کنی، مسئول باشی و این همه را، با تقدیمی ولو کوچک، با دیگران قسمت کنی و از این همه نیکی و زیبایی بی که به دست خود فراهم آورده ای، خود را در بهشتی از شادی و سعادت بیابی؟ یا نه!

- دین و دین اسلام، لاجرم بوسه زدن بر قدر بندگی، تن دادن به تسلیم بی هیچ سؤال و جواب است؟ دین راه است، شریعت است، حکم است و لاجرم بوسه زدن بر «حکومت دینی» است؟ دین آن است که سازمان دینی دارد، سنت و عرف دارد، حکم و اجبار دارد، شرع است، سیاست است، بر قدرت و تسلط اربابان دینی بنا می شود، یا راه دینداری جز با حکم حاکم شرع، کنترل روحانیون و فرمان رهبران دینی قابل عبور نیست؟، راه ورودش: «بیعت»، راه ادامه اش: «تسلیم»، راه هدایتش: «تهدید» و راه خروجش: «مرگ و شکنجه ابدی» است. و سؤال که در آن صورت⁸ ...

هم از این نظر، مطالعه و شناخت دینی به ضرورت تبدیل می شود.

⁸ ادامه در آغاز جلد دوم این کتاب.

در ایران، افغانستان، پاکستان، بنگلادش، سومالی، الجزایر و سایر کشورهای چهار گوشه جهان و حتی در مناطق و نواحی حاشیه نشین کشورهای صنعتی اروپائی، مردم محروم، نسبت به وضع دردمندانۀ خود آگاهی یافته اند. آنان به سبب تجربیاتی که زندگی در حاشیۀ شهرهای بزرگ و متروپل های میلیونی به وجود آورده، پی برده اند که از مواهب امروزی زندگی و دست آوردهای آن محروم مانده اند. آنان پی برده اند که از کاروان زندگی و رفاه اجتماعی عقب افتاده اند و باید برای نجات خود از این شرایط، کاری انجام دهند. آنان همچنین یاد گرفته اند که کسان، گروه ها و طبقاتی در داخل و خارج جوامع و کشورهای شان، از این وضع دردمندانۀ سود می برند و مسئولیت عقب ماندگی و محرومیت های شان را به عهده دارند. برای رهایی خود از این شرایط دردناک، آنان، هم نیازمند مبارزه و فداکاری اند و هم محتاج اتحاد سازمان یافته با کسانی اند که در محرومیت های آنان سهیم اند.

این آگاهی ها، به سبب جهانی شدن رسانه های گروهی، هر چه بیشتر عمومیت می یابند و توده های وسیع تر محرومان حاشیه های شهری و جوامع رو به رشد را به خود جلب می کنند، و در نتیجه، زمینه را برای آغاز عصیان و توسعه جنبش های اعتراضی محرومین و حاشیه نشینان جوامع مرفه فرام می آورند.

این آگاهی ها و جنبش ها، می توانند علیه بهره کشی و ستم طبقاتی جهت گیری کنند و به برقراری نظام های اجتماعی و اقتصادی عادلانه تر منجر شوند. این آگاهی ها و جنبش ها می توانند در برابر تسلط نواستعماری^۹ و امپریالیستی موجود، سدی بسازند و با طرد نمایندگان و پادوهای سیاسی، اقتصادی و فرهنگی آنان از صحنۀ حکمرانی، روزنه ای به سوی مناسبات عادلانه تر جهانی بگشایند و توسعه رنسانس علمی و صنعتی به جوامع و جهان محرومین را ممکن

⁹ New kolonialism

سازند. این آگاهی‌ها و جنبش‌ها، می‌توانند نظمی نو بیفکنند و تاریخ فردای فرزندان محرومین امروزی را دگرگونه بنگارند.

چنین راهیابی‌های موفقیت‌آمیزی اما، تحقق نمی‌یابد، چرا که جهان برای گذار به دوره تاریخی جدید، نیازمند ایدئولوژی و اندیشه راهبردی جدیدی است که هنوز بر پا نایستاده است. جهان و جنبش‌های محرومین دنیا، در لحظه تاریخی حاضر در بحران ایدئولوژیکی و دوره گذار به تفکرات و راهبردهای جدید به سر می‌برند.

بازگشت به «اسلام سیاسی و اجتماعی بنیادگرا» به عنوان راه حل رهایی‌توده‌های محروم و ناراضی از این یا آن راهبرد، در این لحظه تاریخی و شرایط گذر ایدئولوژیکی اتفاق می‌افتد. توسعه راهبردی «اسلام بنیادگرا» بر این شرایط بحرانی بنا می‌شود.

جالب این جاست که در این بازگشت به «اسلام بنیادگرا» دو نیروی اساسی نقش‌های عمده ایفا می‌کنند:

۱- امپریالیسم جهانی و نیروهای نو استعماری که عامل عمده رها کردن دیو بنیادگرایی اسلامی از شیشه شکسته تاریخ است.^{۱۰} و ۲- سرمایه‌داری سنتی داخلی که با فرهنگ دینی نظام‌های پیشا سرمایه‌داری موجود در این کشورها و جوامع، خویشاوندی و همزیستی تاریخی دارد.^{۱۱} و بنیادگرایی اسلامی را راه ابداعی مطمئنی برای تداوم بهره‌کشی توده‌های فقیر مسلمان می‌شناسد. این دو نیرو، یعنی سرمایه‌داران سنتی داخلی و امپریالیسم جهانی، استراتژی‌سازان و پیشگامان این پروژه تاریخی و جهانشمول اند. می‌بینیم که هر دو این نیروها، همان عواملی‌اند که در قرون و

¹⁰ در مورد نقش و سرمایه‌گذاری آمریکا در سازماندهی بنیادگرایان اسلامی ر. ک. به کتاب تحت ترجمه فریدون گیلانی از نویسنده آمریکایی رابرت دریفوس و در سازماندهی طالبان‌ها و آقاعده به مدارک فراوان در مطبوعات جهان. در مورد سرمایه‌گذاری انگلستان در سازماندهی فرقه شیعه‌گری در ایران ر. ک. به کتاب‌های نویسنده، تحت عناوین «توسعه اسلام و مدرنیسم در ایران و ترکیه» و «زن در گرداب شریعت».

¹¹ همانند نقش تعیین‌کننده و اسلام‌خواهانه «بازار و بازاریان» در ایران.

دهه های گذشته نیز به عنوان بازوان عقب ماندگی و بهره کشی محرومین در این کشورها عمل می کردند. بر این اساس:

- اسلام بنیادگرا در جهان، بر خلاف تمام شعارهای عوامفریبانه اش، بر آن است که توده های مسلمان را با هدایت به سمت و سوی منافع نیروهای خارجی و داخلی پی که مسئولیت اوضاع اسف بار موجود را به گردن دارند، نجات دهد! یا به بیان دیگر:

- نیروی سلطه گر خارجی همراه با نیروی سلطه گر داخلی، بر آنند تا با استفاده از عنوان اسلام بنیادگرا، مردم این کشورها و جوامع را از دست تسلط و بهره کشی «خودشان» آزاد کنند!

این تعارض^{۱۲} تاریخی باعث شده که اسلام بنیادگرا چیزی جز توجیه کننده «ایدئولوژی تسلط مشترک خارجی و داخلی در شرایط پسا مدرنیسم حاضر» از کار در نیاید و ...^{۱۳}

برای برخورد درست با این پروژه نواستعماری جهان شمول، شناخت محتوی قرائت دینی رسمی بنیادگرایان اسلامی برای همه مردم این جوامع ستمدیده، چه مسلمان، یا غیر مسلمان، به ضرورت تعیین کننده تبدیل می شود.

دین اسلام و فرقه دوازده «قاجاریه»^{۱۴}، ریشه فرهنگی عمیقی در جامعه ایران دارد. مبانی سنتی اسلام فرقه ای، زیربنای قوانین و حقوق مدنی کشور ما را می سازند و در مناسبات اجتماعی و معاملات اقتصادی ما، معیار ارزشی تعیین کننده ای اند.

قرن هاست که اسلام سیاسی، جزئی جدائی ناپذیر از سیستم حاکم بر ایران است و الهی بودن سیستم پدرسالارانه و مرکزمدارانه نهادهای

¹² Paradigm

¹³ ادامه در آغاز جلد دوم این کتاب.

¹⁴ برای توجیه «فرقه قاجاریه» به جای «شیعه صفوی» ر. ک. به کتاب نویسنده تحت عنوان «توسعه مدرنیسم و اسلام گرایی در ایران و ترکیه».

اجتماعی و سیاسی را تبلیغ و توجیه می‌کند. تسلط و سرکوبی درازمدت دینی و مذهبی در این کشور و جامعه، حکومت‌های توتالیتر را الهی جلوه داده و تبعیت تسلیم‌طلبانه توده‌ها از سرکوبی دینی-فرهنگی ایرانی را به دنبال آورده و نهادینه کرده است. این است که دین اسلام با صورت بندی فرقه شیعه‌گری حاکم، در همه عرصه‌های زندگی اجتماعی و فرهنگی ما رسوخ و رسوب کرده و شکل مناسبات، قضاوت‌ها و برخوردهای ما را تعیین می‌کند. این نفوذ دینی، پس از شکست انقلاب ایران و کنترل آن به وسیله متشرعین و شریعت‌سازان فرقه حاکم، در اشکال جدید و با توجیحات دینی-سیاسی بنیادگرایانه ادامه یافته و رو به تعمیق می‌رود. هم از این روست که چه بخواهیم یا نخواهیم، مناسبات اجتماعی و فرهنگی ما ایرانی‌ها، از این سرکوبی دینی-فرقه‌ای تأثیر پذیرفته و آثار آن را در اشکال مختلف از خود بروز می‌دهد.

از این رو، مردمی که در این جامعه و تحت این شرایط رشد یافته و تربیت شده‌اند، قبل از آن که از نظر دینی، مسلمان شیعه باشند، از نظر اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، «مسلمان و عضو این فرقه دینی و دنیوی» اند. حتی آن افراد و لایه‌های جامعه ما که به این یا آن دین و مذهب اعتقاد ندارند، یا خود را از نظر دینی و مذهبی لائیک ارزیابی می‌کنند، از نظر اجتماعی و فرهنگی نوعاً تابع فرهنگ اسلامی-فرقه‌ای اند و بر اساس معیارهای آن رفتار می‌کنند. به بیان دیگر، هر کسی از ما، ولو به طور نسبی و در حد و اندازه‌ای متفاوت: - یا «مسلمان و شیعه دینی» فرقه حاکم است و از جنبه‌های مختلف با تعلقات دینی-فرقه‌ای حاکم هویت یابی می‌شود، - یا مسلمان و شیعه دینی فرقه نیست، ولی با این وجود، ارزش‌ها، اخلاق، طرز رفتار و معیارهای مناسباتی این دین و فرقه حاکم را در «عرصه‌های غیردینی» زندگی خود به کار می‌بندد. چنین کسانی، ولو از نظر دینی غیرمسلمان یا غیرمذهبی و لائیک هم باشند، از نظر فرهنگی و اجتماعی، مسلمان و عضو فرقه دینی اند، و به نسبت این

تعلق و وابستگی هم، از نظر ذهنی و ارزشی در کنترل فرقه حاکم به سر می‌برند^{۱۵}.
از این نظر نیز، همه مردم «جامعه دین زده» ما، چه دیندار یا غیر دیندار، جز پیش بردن مطالعه دینی و پاسخ درست به این یا آن دسته از سؤالات دینی-دنیوی، راه چاره ای ندارد.

¹⁵ ادامه در آغاز جلد سوم این کتاب.